

ÇİNCEDEKİ TÜRKÇE KELİMELER ÜZERİNE

Prof. Dr. Alimcan İNAYET

Tarihî kaynaklar Türk-Çin ilişkilerinin bundan binlerce yıl öncesine dayandığını gayet açık bir şekilde göstermektedir. Türk menşeli olduğu sanılan Zhou Sülalesi 周朝 (M. Ö. 11. - M.Ö. 3. yy)nden günümüze kadar geçen zamanı hesaba katarsak, Türk-Çin ilişkileri en az 3000 senelik bir tarihe sahip demektir. Bu süre içerisinde “Bu iki millet ticaretten savaşa kadar her türlü komşuluk ilişkilerinin yanında, uzun devirler boyunca da aynı yöneticilerin idaresinde birlikte yaşamışlardır. Hayatlarındaki bu içiçelik mutlaka bu milletlerin dillerine de yansımış olmalıdır.”¹

Nitekim bu komşuluğun bir neticesi olarak günümüz Türk ve Çin dillerinde aynı ses ve aynı anlamda kullanılan pek çok kelime bulunmaktadır. Ancak bugün dilcilerimiz veya Türk dili üzerinde araştırma yapanlar pek fazla üzerinde durmadan bu kelimeleri Çinceye mal etmektedirler. Konuya daha ciddi, daha bilimsel olarak yaklaşıldığında, Çince sanılan bu kelimelerin Çinceden Türkçeye geçebileceği gibi Türkçeden de Çinceye geçebileceği veya geçtiği yönünde bir fikir oluşturmak mümkündür.

Söz konusu kelimelerin kökeninin Çince mi yoksa Türkçe mi olduğu meselesinde kesin bir şey söyleyebilmek için bize göre şu hususların dikkate alınması gerekir:

1. Türkçe kelimelerin kök ve ailesi veya diğer Altay dillerindeki paralelleri araştırılmalıdır. Yani Türkçe kelimelerin kökü ve türetilen şekilleri, şekil ve anlam yönünden geçirdiği değişiklikler, diğer Türk boylarının dillerindeki şekil ve kullanım alanları araştırılmalıdır.

2. Eski Çincenin telaffuz özelliği hakkında bilgi sahibi olmak gerekir. Bilindiği gibi, bugünkü Çincenin telaffuzu ile eski Çincenin telaffuzu arasında epey fark vardır. Bu farklılık Çinceden Türkçeye yahut Türkçeden Çinceye geçen kelimelerin tespitinde önemli bir engel teşkil etmektedir. Mesela, bugün tarih kitaplarımızda rastladığımız “Mete” kelimesi aslında Türkçe *batur* (< *bahadır* < *bagator*) kelimesinin Çinceye geçen ve bugünkü Çincenin telaffuzuna göre *Mao-tun* 冒頓 yahut *Mo-du* 冒顿² diye okunan şekilden başka bir şey değildir. Eski Çincenin telaffuzuna göre “Mao-tun” ya da “Mo-du” kelimesi “Bak-tut” şeklinde okunurdu. Çinliler kelime sonundaki *r* sesini okuyamazlar ve bu sesi *t* şekline sokarlardı.”³

Aynı şekilde Türklerin Nevruz geleneğinden Çinceye geçen *mao-shih-ai* kelimesi de Türkçe *başay* < *baş* + *ay* kelimesinden başka bir şey değildir. Ancak araştırmacılar bu kelimeyi bugünkü Çincenin telaffuzuna göre okuduğu için “buz ay”, “baş yıl” diye çeşitli tahminlerde bulunmuşlardır.”⁴ Anlaşıyor ki, Eski Çincenin telaffuzunu öğrenmek alıntı kelimeler meselesinde bize yeni ufuklar açabilir.

3. Çincenin yabancı dillerden alıntı yapma kuralları ve özelliği hakkında da bilgi edinmek gerekir. Çünkü her dilin başka bir dilden alıntı yapmada kendine özgü kural ve özellikleri vardır. Çincenin bu husustaki özelliği ise yabancı bir kelimeyi ilk aşamada orijinal sesini taklit etmek suretiyle, daha sonra ise kelimenin ifade ettiği anlama göre çevirmek veya kelimeyi başından ya da sonundan parçalayarak almaktan ibarettir. Mesela, İngilizce *combine* kelimesini Çinliler önce “kang bai yin 康拜因” diye ses taklidiyle olduğu gibi almaya çalışmış, daha sonra anlamına göre “lian he shou ge ji 联合收割机” diye çevirmişlerdir.”⁵

¹ Günay Karağaç, “Türkçe ve Komşuları”, Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Sayı.V, 1989, s. 68.

² Xiandai Hanyu Cidian (Çağdaş Çin Dili Sözlüğü), Shangwu Yinshu guan, Beijing, 1986, s. 804

³ Bahaeddin Ögel, Türk Mitolojisi 1. Cilt, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1989, s. 5

⁴ Haz. Prof. Dr. Sadık Tural, Nevruz, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1995, s. 160.

⁵ Xiandai Hanyu Cidian, s. 633

Fransızca *burjua* kelimesi de önce “bu er qia ya 布尔乔亚” diye orijinal sesine yakın bir sesle alınmış, sonra anlamına göre “zi chan jie ji 资产阶级” diye çevrilmiştir.⁶ İngilizce *anarchism* kelimesi önce “an na qi zhu yi 安那其主义” diye yarısı olduğu gibi, yarısı çevrilerek alınmış, daha sonra tamamı “wu zheng fu zhu yi 无政府主义” diye tercüme edilmiştir.⁷ Sanskritçe bir kelime olan *arhat* kelimesi de Çinceye önce “a luo han 阿罗汉”⁸ olarak alınmış, sonra kelime başındaki “a” sesi bırakılarak “luo han 罗汉” şekliyle yerleşmiştir.⁹ Yani Çinceye giren yabancı kelimeler anlamına göre çevrildiği veya parçalandığı için bu kelimelerin alıntı olup olmadığını kestirmek çok zordur. Bu sebeptendir ki, Türk ve Çin dillerindeki birbirinden alınan kelimeleri tespit etmek için Çincenin en eski kaynaklarına kadar inmek mecburiyetindeyiz.

Şimdi yukarıda gösterdiğimiz cihetlerle aşağıdaki kelimeleri tek tek ele alıp muhakeme ederek bir sonuca ulaşmaya çalışacağız.

1. **Ben.** Türkçede “Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya kabartı”¹⁰ diye izah edilen *ben* kelimesi Çince de “ban 斑” (Okunuşu: ben) şeklinde bulunmaktadır ve “ben, leke, benli, benek”¹¹ gibi anlamları ifade etmektedir. Bu kelimenin Türkçede halk arasında kullanılan “saçta, sakalda beliren beyazlık”¹² anlamı da Çince aynen mevcut olup buna “ban bai 斑白” denilmektedir.¹³ Bu sebeptendir ki, bazı dilciler bu kelimeyi Çince kabul etmektedir. Mesela, Uygur bilim adamı Doç. Abdurauuf Polat Uygur Tili Leksikologiyisi adlı kitabında *meng* kelimesini Çince kökenli kabul etmiştir.¹⁴ Bilindiği gibi, “ben” kelimesi Türkçede çok yaygın ve çeşitli biçimleri olan eski bir kelimedir. Kaşgarlı Mahmud’un “Divanü Lugati’t-Türk”ünde “meng” kelimesi “yüzdeki ben” diye izah edilmektedir.¹⁵ Bu kelime Osmlıcada *ben*, Uygurca, Hakaniyece, Çağatayca, Harezmce ve Kıpçakçada *men*¹⁶ şeklinde görülürken, bugünkü Türkiye Türkçesinde *ben*, Türkmen Türkçesinde *men*¹⁷, Uygur, Kazak, Kırgız Türkçesinde *men*¹⁸, Özbek Türkçesinde *man*¹⁹, Tatar, Salar ve Sarı Uygur Türkçesinde *miñ*²⁰ şeklinde kullanılmaktadır. Yukarıda gördüğümüz gibi, “ben” kelimesi muhtelif Türk boylarının yaşadığı çok geniş coğrafi alanda eskiden beri çeşitli şekilleriyle yaygın olarak kullanılmıştır. Bu, söz konusu kelimenin Çince den Türkçeye değil, aksine Türkçeden Çince geçtiğini düşündürmektedir.

2. **Beniz:** Türkçede “yüz rengi” anlamına gelen *beniz*²¹ kelimesi Divanü Lugati’t-Türk’te *meng(i)z*²² şeklinde geçer. Uygur bilim adamları bu kelimenin de Çince “cismın dış yüzeyi, yüz, itibar, hatır” gibi anlamları ifade eden “mian 面” veya “mianzi 面子”²³ kelimesinden geldiğini ileri sürmektedirler. Ancak “beniz” kelimesi de yukarıda gördüğümüz

⁶ Xiandai Hanyu Cidian, s. 95

⁷ Xiandai Hanyu Cidian, s. 6

⁸ Xiandai Hanyu Cidian, s. 1

⁹ Xiandai Hanyu Cidian, s. 749

¹⁰ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1988, s. 168

¹¹ Xiandai Hanyu Cidian, s. 27

¹² Türkçe Sözlük, s. 168

¹³ Xiandai Hanyu Cidian, s. 27

¹⁴ Abdurauuf Polat, Uygur Tili Leksikologiyisi, Keşker Uygur Neşriyatı, 1995, s. 167.

¹⁵ Besim Atalay, Divanü Lugati’t-Türk Tercümesi, III. Cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 359

¹⁶ Sir Gerard Clauson, An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Oxford at the Clarendon Press, 1972, s. 346.

¹⁷ Haz. Talat Tekin, Mehmet Ölmez, Emine Ceylan, Zuhul Ölmez, Süer Eker, Türkmence-Türkçe Sözlük, Simurg, Ankara, 1995, s. 454

¹⁸ Zhongguo Tujue Yuzu Yuyan Cihui Ji (Çin’deki Türk Dilleri Sözlüğü), Minzu Chubanshe (Milletler Neşriyatı), Pekin, 1990, s. 140.

¹⁹ Zhongguo Tujue Yuzu Yuyan Cihui Ji, s. 140.

²⁰ Zhongguo Tujue Yuzu Yuyan Cihui Ji, s. 140.

²¹ Türkçe Sözlük, s.170

²² Divanü Lugati’t-Türk, 1. Cilt, s. 80 ve III. Cilt, s.363

²³ Xiandai Hanyu Cidian,, 786-787

“ben” kelimesi gibi Türkçede çok eskiden beri yaygın şekilde kullanılagelen bir kelimedir. G. Clauson’a göre bu kelime Tarançılarda *meñzi*, Osmanlıcada *beniz*, Uygurca Maniheist ve Budist metinlerinde *meñiz*, Hakaniye Türkçesinde *meñiz*, Çağataycada *beniz*, Harezmi Türkçesinde *meñiz*, Kumancada *meñiz*, Kıpçakçada *meñiz* ya da *megiz*, Türkmencede *beniz* şeklinde mevcut olup yerine göre “yüz, renk, yüz rengi” gibi anlamları ifade etmektedir.²⁴ Günümüzde de bu kelime Türkiye Türkçesinde *beniz*²⁵, Azeri Türkçesinde *beniz*²⁶, Türkmençede *meñiz*²⁷, Uygurcada *meñz* / *meñzi*²⁸ şeklinde kullanılmaktadır. “Beniz / meñiz” kelimesinden Türkçenin çeşitli devirlerinde *benzemek* / *meñzemek*, *benzemek* / *menzemek*, *benzer* / *meñzer* gibi fiil ve sıfatlar yapılmıştır.²⁹

Çince “mianzi” kelimesinin iki şekli vardır. Birisi “mian”, öbürü “mianzi”dir. “Mian” kelimesi “yüz, cismin dış yüzeyi, yüzyüze, kısım veya taraf”³⁰ gibi anlamları ifade ederken, “mianzi” kelimesi daha çok “cismin dış yüzeyi, itibar, hatır” gibi anlamlara gelmektedir. Yani Türkçe “beniz” kelimesinin ifade ettiği “yüzün rengi, insanın rengi, renk” gibi asıl anlamlar Çince “mian / mianzi” kelimesinde bulunmamaktadır. Bütün bunlardan “beniz” kelimesinin de “ben” kelimesi gibi Çince “mianzi” kelimesinin bazı Türk boylarının diline *meñiz*, bazılarında *beniz* ya da Hakaniye devrinde “*meñiz*”, Çağatay devrine gelindiğinde “*beniz*” olarak değişmesi zordur. Çince “beniz” kelimesinin tam karşılığı “liandan 脸蛋” dır.³¹ “Lian” kelimesi ile mian 面 kelimesi birleştirilerek “lian mian 脸蛋”³² kelimesi oluşturulmuştur ki, bu da “yüz, itibar, hatır” gibi anlamları ifade etmektedir. Bu durum Türkçe “beniz” ya da “meñiz” kelimesinin Çinliler tarafından “mianzi” şeklinde veya parçalanarak “mian” şeklinde alındığını gösterir.

3. **Bön:** Türkçede “budala, saf” anlamında kullanılan *bön*³³ kelimesi Çince de “ben 笨” şeklinde mevcut olup “kavrama kabiliyeti ve hafızası zayıf, akıllı olmayan, uyuşuk, ağır” anlamlarını ifade etmektedir.³⁴ Bu kelime Kırgızcada *mün*, Kazakçada *min*, Osmanlıcada *bön*, Hakaniye Türkçesinde *mün*, Kıpçakçada *bun*, Tubacada *muñ*³⁵ şekillerinde geçmektedir. Divanu Lugati’t-Türk’te de *böñ* şeklinde bir kelime vardır. Buna bağlı olarak *böñ kişi* deyimini Kaşgarlı Mahmut “iri yarı, yoğun, obur kişi”, bunun aslı ‘şebeñ’dir, kısaltılmıştır, demirden yapılmış baston cop’ anlamındadır” diye izah etmektedir.³⁶ Buradaki “böñ” kelimesinin “aptal, saf” anlamındaki “bön” kelimesiyle ne derecede ilişkisi olduğu ayrıca düşünülmesi gereken bir husustur. Bütün bunlardan bugün de Türkiye Türkçesinde “bön”, Türkmencede “mön” (aptal, saf, çabuk inanan)³⁷, Uygurcada “mön” (iyi ve kötüyü pek fark edemeyen, kafası çalışmayan, aptal, geri zekalı)³⁸ şeklinde kullanılmakta olan bu kelimenin Türkçeden Çinceye geçmiş olabileceğini düşünebiliriz.

²⁴ Gerard Clauson, a.g.e., s. 352

²⁵ Türkçe Sözlük, s.170

²⁶ Seyfettin Altaylı, Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü, 1, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1994, s. 117.

²⁷ Türkmence- Türkçe Sözlük, 454

²⁸ Henzuçe-Uygurça Yançuk Lugiti (Çince-Uygurca Cep Sözlüğü), Şincang Helk Neşriyatı, Urumçi, 1993, s.501

²⁹ Gerard Clauson, a.g.e., s. 352

³⁰ Xiandai Hanyu Cidian, s. 786

³¹ Xiandai Hanyu Cidian, s. 704

³² Xiandai Hanyu Cidian, s. 704

³³ Türkçe Sözlük, s. 222

³⁴ Xiandai Hanyu Cidian, s. 52

³⁵ Gerard Clauson, a.g.e., s. 347

³⁶ Divanü Lugati’t-Türk, III.Cilt, s. 354

³⁷ Türkmence-Türkçe Sözlük, s. 463

³⁸ Uygur Tilining İzahlık Lugiti, 5. Cilt, Milletler Neşriyatı, Pekin, 1995, s. 260

4. **Denk:** Türkçedeki “yük hayvanlarının sağ ve soluna konulan iki yük parçasından her biri, ağırlık bakımından eşit olan, eşit, müsavat, uygun, rast gelmek” gibi anlamları ifade eden *denk*³⁹ kelimesi Çince de “deng 等” şeklinde mevcut olup “eşit, tür, cins, derece ve sayıca aynı”⁴⁰ gibi anlamlara gelmektedir. Bu kelime Yenisey Kitabeleri’nde *teñ*, Uygurca Maniheist ve Budist metinlerinde de *teñ*, Hakaniye Türkçesinde, Çağataycada, Harezmi Türkçesinde, Kumanca ve Kıpçakçada *teñ*, Osmanlıca ve Türkmencede *den*, Farsçada *tan / dan* şeklinde geçmektedir.⁴¹ Bu bakımdan G. Clauson bu kelimenin Çince alınıp alındığını doğru bulmuyor.⁴² “Denk” kelimesi bugün de bütün Türk lehçelerinde kullanım alanı çok geniş olan bir kelimedir. Bu kelimenin çeşitli Türk lehçelerindeki şekilleri şöyledir: Türkiye Türkçesinde *denk*, Türkmence⁴³ ve Sarı Uygurcada *deñ*⁴⁴, Tuvacada *diñ*⁴⁵, Tatarcada *teñ / tiñ*⁴⁶, Uygurca, Kazakça, Kırgızca, Özbekçede *teñ*⁴⁷, Şorcada *teñ*⁴⁸, Yakutçada *teñ*⁴⁹. Öyle anlaşıyor ki, “denk / teñ” kelimesi de Türkçenin Çinceye verdiği bir kelimedir. Nitekim bugünkü Çincedeki “deng 等” kelimesinin eski Çince *teng* şeklinde okunduğunu G. Clauson’un kitabından öğrenmekteyiz. Martti Räsänen “Versuch eines etymologischen wörterbuchs der turk-sprachen (Helsinki, 1969) adlı kitabında “eşitlik, müsavat” anlamına gelen “den” kelimesini Çince kaynaklı göstermiştir ki, bu telaffuz itibarıyla doğru değildir.

5. **Dinlemek:** Türkçede “işitmek için kulak vermek, birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak, uymak, baş eğmek, itaat etmek” gibi anlamları ifade eden *dinlemek*⁵⁰ fiili Çince “ting 听” şeklinde geçer ve “işitmek, duymak, öğüde itaat etmek, bir fikri kabul etmek”⁵¹ gibi anlamlarda kullanılır. Orhun Kitabelerinde *tiñşe-*, *tiñla-*⁵² şeklinde geçen bu fiil Tuvacada *diñna-*, Azeri Türkçesinde, Osmanlıcada ve Türkmencede *diñle-*, Uygurcada, Hakaniye Türkçesinde ve Çağataycada *tiñla-*, Harezmi Türkçesinde *diñle-* biçiminde kullanılmıştır⁵³. Günümüzde de bu fiil Türkiye Türkçesinde *dinlemek*, Azeri Türkçesinde *dinlemek*⁵⁴, Türkmencede *diñ*, *diñlemek*⁵⁵, Uygurcada *tiñşamak*, Kazakçada *tiñdamak*, Kırgızcada *tiñşamak*, Özbekçede *tiñşemek*, *tiñlemek*, Tatarcada *teñlamak*, Tuvacada *diñnamak*, Salarcada *diñnamak*, Sarı Uygurcada *tiñnamak*⁵⁶ şekillerinde bulunmaktadır. Dolayısıyla bu fiilin de Çincenin Türkçeye değil, Türkçenin Çinceye verdiği bir fiil olduğunu düşünebiliriz.

6. **Donmak:** Türkçede “buz tutmak, soğuktan ölmek, çok üşümek, soğuktan zarar görmek” gibi anlamlara gelen *donmak*⁵⁷ fiili Çince de “dong 冻” şeklinde mevcut olup

³⁹ Türkçe Sözlük, s. 357-358

⁴⁰ Xiandai Hanyu Cidian, s. 227

⁴¹ Gerard Clauson, a.g.e., s. 511

⁴² Gerard Clauson, a.g.e., s. 511

⁴³ Türkmence-Türkçe Sözlük, s.145

⁴⁴ Zhongguo Tujue Yuzu Yuyan Cihui Ji, s. 280

⁴⁵ Zhongguo Tujue Yuzu Yuyan Cihui Ji, s. 280

⁴⁶ Zhongguo Tujue Yuzu Yuyan Cihui Ji, s. 280

⁴⁷ Zhongguo Tujue Yuzu Yuyan Cihui Ji, s. 280

⁴⁸ N.N. Kurpeşko, Tannagaşeva, Şükrü Haluk Akalın, Şor Sözlüğü, Türkoloji Araştırmaları, Çukurova Üniversitesi Basımevi, s. 112

⁴⁹ Yuriy Vasiliev (Cargistay), Türkçe-Sahaca (yakutça) Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995, s. 64

⁵⁰ Türkçe Sözlük, s. 379

⁵¹ Xiandai Hanyu Cidian, s. 1145

⁵² Hüseyin Namık Orkun, Eski Türk Yazıtları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1987, 864-865

⁵³ Gerard Clauson, a.g.e., s. 522

⁵⁴ Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü, 1, s. 288

⁵⁵ Türkmence – Türkçe Sözlük, s. 162

⁵⁶ Zhongguo Tujue Yuzu Yuyan Cihui Ji, s. 258

⁵⁷ Türkçe Sözlük, s. 399

“donmak, buz tutmak, soğuktan katılaşmak, üşümek”⁵⁸ gibi anlamları ifade etmektedir. Türkçede bu kelimenin biri isim (*don*), biri fiil (*donmak*) olmak üzere iki şekli vardır. Çince ise sadece fiil şeklini görüyoruz. Tuvaca ve Türkmencede *doŋ*, Azerice ve Osmanlıcada *don* şeklinde geçen bu kelime Divanü Lugati’t-Türk’te, Hakaniye, Harezmi ve Kıpçak Türkçesinde *toŋ* biçiminde görülmektedir.⁵⁹ Bunun fiil şekli olan “donmak” da Tuvaca, Azerice, Osmanlıca ve Türkmencede *donmak*, Divanü Lugati’t-Türk, Hakaniye Türkçesi, Çağatay Türkçesi, Harezmi Türkçesi, Kuman ve Kıpçak Türkçesinde *toŋmak*⁶⁰ şeklinde kullanılmıştır. Bugünkü Türkçede bu kelimenin isim ve fiil şekli Türkiye Türkçesinde *don / donmak*⁶¹, Azericede *don / donmak*⁶², Türkmencede *doŋ / doŋmak*⁶³, Uygurcada *toŋ / toŋlamak*, Kazakçada *toŋ / toŋdamak*, Kırgızcada *toŋ / toŋmak*, Sarı Uygurcada *doŋ / doŋgemek*⁶⁴ biçimlerindedir. Uygur bilim adamı Doç. Abdurauf Polat bu kelimeyi Çince kabul etmektedir. Ona göre, Çince giren fiiller Uygurcada doğrudan doğruya “-mak / -mek” eki alamaz, ancak -la/-le, -da/-de, -sa / -se eki alarak fiil sözcüğüne dönüşebilir.⁶⁵ Burada müellifin sadece Uygurcadaki *toŋlamak* fiilini göz önünde bulundurduğu anlaşılmaktadır. Halbuki *toŋ* kelimesinin -la almayan şekilleri yukarıda gördüğümüz gibi Türkçenin muhtelif dönemlerinde ve çeşitli şivelerde mevcuttur. Bu bakımdan *donmak* fiilinin Çince den Türkçeye değil, Türkçeden Çinceye geçtiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Netice itibarıyla, bugünkü Türk ve Çin dillerinde, yukarıda gösterilen kelimeler gibi, aynı ses ve aynı anlamda kullanılan pek çok kelime mevcuttur. Mesela;

<u>Türkçe</u>	<u>Çince</u>
<i>cenk</i>	<i>zhan</i> 战
<i>çın</i>	<i>zhen</i> 真
<i>inci</i>	<i>zhenzhu</i> 珍珠
<i>mantı</i>	<i>mantou</i> 馒头
<i>su</i>	<i>shui</i> 水
<i>suç</i>	<i>zui</i> 罪
<i>tanrı</i>	<i>tian</i> 天
<i>tunç</i>	<i>tong</i> 铜

Türk ve Çin dillerindeki aynı ses ve aynı anlamlarda kullanılan bu kelimelerin bir tesadüf olmadığı anlaşılmaktadır. Öyleyse bu kelimelerin diller arası geçişi ne zaman, nasıl olmuştur meselesi ortaya çıkıyor. Bu meseleye bilimsel olarak yaklaşmak için daha evvel de işaret ettiğimiz gibi, Türkçe kelimelerin kök ve ailesini daha ciddi araştırmakla birlikte Çincenin tarihi ve bugünkü özelliklerini de incelemek gerekiyor. Üzerinde fazla durmadan bir kelimeyi hemen Çinceye veya Türkçeye mal etmek hiç de bilimsel bir tavır değildir. Biz bu yazıda dikkati bu noktaya çekmek istedik.

“Çincedeki Türkçe Kelimeler Üzerine”, 3. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 1996. *Türk Dil Kurumu Yayınları*:678, Ankara, ss. 561-567

⁵⁸ Henzuçe-Uygurçe Yançuk Lugiti, s. 198.

⁵⁹ Gerard Clauson, a.g.e., s. 513

⁶⁰ Gerard Clauson, a.g.e., s. 513

⁶¹ Türkçe Sözlük, s. 398-399

⁶² Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü, s. 306

⁶³ Türkmençe-Türkçe Sözlük, s. 170

⁶⁴ Zhongguo Tujue Yuzu Yuyan Cihui, s. 265.

⁶⁵ Doç. Abdurauf Polat, a.g.e., s.170

